

ראוי לאכילת כלב

1. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף כא עמוד ב

ומותר בהנאה. פשיטא! - לא צריכא שחרכו קודם זמנו. וקא משמע לן כדרבא, דאמר רבא: חרכו קודם זמנו - מותר בהנאה, אפילו לאחר זמנו. עבר זמנו אסור בהנאתו.

2. שמות פרק יג פסוק ז

מצות יֹאכַל אֶת שְׂבַעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרָאֶה לָּךְ חֶמֶץ וְלֹא יֵרָאֶה לָּךְ שָׂאֵר בְּכַל-גְּבֻלְךָ:

3. רש"י מסכת פסחים דף כג עמוד א

תלתא לך כתיבי - לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך ועוד קרא אחרינא ולא יראה לך שאור בכל גבולך שבעת ימים. וצריכי - דאי כתב שאור - משום דחימוצו קשה, אבל חמץ - אימא מותר, ואי כתב חמץ - משום דראוי לאכילה, אבל שאור דלא אתי למיכליה - אימא לא עבר עליה, הכי מפרש להו בפרק קמא דביצה (ז, ב).

4. תוספות מסכת פסחים דף כא עמוד ב

חרכו קודם זמנו מותר בהנאה אף לאחר זמנו - וכגון שנפסל מלאכול לכלב דבענין אחר לא הוי שרי דומיא דפת שעיפשה בפ"ק (דף טו:).

5. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף טו עמוד ב

הפת שעיפשה ונפסלה מלאכול לאדם, והכלב יכול לאכלה - מטמאה טומאת אוכלין בכביצה, ונשרפת עם הטמאה בפסח. -

6. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף סז עמוד ב

דאמר רב הונא בריה דרב חייא: לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא, דלא לפגם הוא. ואידך? קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא. ור"ש מאי טעמא? דתניא: לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך - כל הראויה לגר קרויה נבילה, דף סח עמוד א שאין ראויה לגר אינה קרויה נבלה. ור"מ? ההוא למעוטי סרוחה מעיקרא. ור"ש? סרוחה מעיקרא לא צריכא מיעוטא, עפרא בעלמא הוא.

7. רא"ש מסכת פסחים פרק ב סימן א

[דף כא ע"ב] ומותר בהנאתו פשיטא לא צריכא שחרכו קודם זמנו וכדרבא דאמר רבא חרכו קודם זמנו מותר בהנאתו אף לאחר זמנו. וכגון שנפסל מלאכול לכלב דומיא דפת שעיפשה. יש שרוצים לומר לאו דוקא הנאה דהוא הדין נמי אכילה דעפרא בעלמא הוא. ולא מסתבר דאע"פ דבטלה דעת האוכל אצל כל אדם מ"מ כיון דאיהו קאכיל ליה אסור. וכ"כ הרב הברצלוני ז"ל וז"ל והנ"מ דמותר בהנאה לאחר זמנו אבל באכילה לא ומהאי טעמא נמי אסור כותח הבבלי כי אכיל ליה דתנן (דף מב) אלו עוברין בפסח כותח הבבלי וכו'. ויש מי שאומרים המורייס שעושין האידנא שקורין אלמר"י שמשמין בו לחם קלוי שמותר אחר הפסח חדא שהחמץ ע"י תערובות שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ועוד שהרי חרכו קודם זמנו ומותר בהנאה אחר זמנו. ואנן חזינן לרבוותא דאסרין ליה לאחר הפסח. דלא שרי ר"ש אלא כגון דעריב שלא בכוונה אבל לערובי ולשהויי לא ומשום שחרכו נמי לא אימור לא חרכו יפה יפה דלא מסיק אדעת"י פסח בשעת עשייתו ועוד לא קאמרינן חרכו קודם זמנו מותר באכילתו לאחר זמנו אלא בהנאה

קאמר. דלאו אורחא דארעא לאכול פת חרוך כל צרכו אבל גבי מורייס דאורחא למיכל הכי אסור:

8. הר"ן על הר"י"ף מסכת פסחים דף יג עמוד ב

ת"ר הפת שעפשה ונפסלה מלאכול לאדם. נתקלקלה בעפושא ממאכל אדם: מטמאה טומאת אוכלין. דכל זמן שראוי לכלב לא פקע תורת אוכל מינה: בכביצה. שאין טומאת אוכלין פחות מכן:

ונשרפת עם הטמאה בפסח. אם תרומה טהורה היא דכיון דלא חזיא לאדם מותר לטמאה בידיים וכי תימא אמאי צריכה ביעור והא נבלה שאינה ראויה לגר לא שמה נבלה ונותן טעם לפגם שרי אפילו בחמץ בפסח כמו שכתבתי למעלה בפי כל שעה בס"ד י"ל דהכא שאני מפני שראויה לחמץ (לחמץ:) בה כמה עיסות אחרות והכי איתא בגמרא דהא שאור לא חזי לאכילה ואפ"ה אסריה רחמנא מהאי טעמא והכי איתא במכילתא:

9. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תמב סעיף ט

* חמץ שנתעפש (לט) קודם זמן איסורו ונפסל מאכילת הכלב, או ששרפו באש (מ) (קודם זמנו) (ר"ן) ונחרך * עד יד שאינו ראוי לכלב, (מא) או שיחדו לשיבה (מב) וטח אותו בטיט, (מג) <ח> מותר לקיימו בפסח.

10. מגן אברהם סימן תמב: יד

שאינו ראוי לכלב - אף על גב דבשאר איסורים כל שאינו ראוי לאכילת אדם מותר שאני חמץ דאפי' אינו ראוי לאכילת אדם ראוי לחמץ בו עיסות אחרים (הר"ן) ואין חילוק בין חמץ לשאור [רמב"ם ספ"א ומ"מ דלא כראב"ד] כי הרא"ש ואלמוד"י שעושין מורייס ומשימין בו לחם קלוי י"א שמותר אחר הפסח שחמץ ע"י תערוב' שעבר עליו הפסח מותר בהנא' ועוד שהרי חרכו קוד' זמנו ומותר בנא' לאחר זמנו ואנן לא קי"ל הכי דלא שרי ר"ש אלא כגון דעירב שלא בכונה אבל לעירובי ולשהויי לא (עמ"ש ס"א) ומשום שחרכו נמי לא אימור לא חרכו יפה יפה דלא אסיק אדעתיה פסח בשעת עשייתו ועוד דלא אמרי' חרכו קודם זמנו מותר באכילה לאחר זמנו אלא מותר בהנא' קאמר דלאו אורחא למיכל פת חרוך כל צרכו אבל גבי מורייס דאורחא למיכל הכי אסור עכ"ל, משמע מסוף לשונו דאסור באכילה ומותר בהנאה וכ"כ הטור אבל קשה דהא הי"א נמי לא אמרו אלא מותר בהנאה וא"כ במאי קמפלגי לכן נ"ל דה"פ דהרא"ש בא להוכיח דאין היתר בחרכו אלא בדבר שאינו ראוי לאכילה דאי אמרת כיון דחרכו אפילו ראוי קצת לאכילה תו ליכא שם חמץ עליו א"כ הל"ל מותר באכילה לאחר זמנו אלא ע"כ מייירי שחרכו עד שאינו ראוי לאכילה כלל אבל גבי מורייס שראוי לאכילה ליכא היתר בחרכו וה"ל כשאר חמץ שעבר עליו הפסח שאסור בהנאה כנ"ל ברור בפ"י הרא"ש ומהתימא על הטור שכתב אסור לאכול דאפי' בהנאה אסור:

11. ט"ז אורח חיים סימן תמב ס"ק ח

מותר לקיימו. - אבל באכילה אסור אף על גב דאינו ראוי לאכיל' מ"מ איהו אחשביה ליה לאכיל' כ"כ הרא"ש. ונראה לדידיה דודאי אין חיוב דאורייתא בזה דהא ביי"כ כי אכל אכילה שאינה ראוי פטור:

12. משנה ברורה סימן תמב ס"ק מב

(מב) וטח אותו בטיט - ובזה מהני [סח] אפילו לא נפסל החמץ מאכילה והטעם משום [סט] דבטליה עיי"ז משם אוכל. והנה מלשון המחבר משמע דצריך לטוח אותו מכל צד אבל בגמרא איתא וטח פניה בטיט ואולי דמפרש פניה [ע] היינו פני הפיכת שאור מכל צד:

13. משנה ברורה סימן תמב ס"ק מג

מותר לקיימו בפסח - וה"ה דמותר [עא] בהנאה אבל באכילה אסור [עב] מדרבנן עד אחר הפסח ואף על גב דאכילה שאינה ראויה היא דהא נפסל לכל מ"מ כיון שהוא רוצה לאכול אסור דהא אחשביה ודוקא בזה דאחשביה [עג] אבל אם נפל ממילא חמץ זה שנפסל מאכילת כלב לתוך המאכל אפילו רק ברובו אין לאסור לאכול אותו המאכל דהא חמץ זה הוא כעפרא בעלמא. ואלמוד"י שעושין משומן דגים עם לחם קלוי קודם הפסח [עד] אם ידוע לו שהלחם היה קלוי כ"כ עד שאינו ראוי לאכילת כלב מותר לקיימו בפסח ולמכור לעכו"ם אבל אסור לאכלה [עה] ואם אינו ידוע לו אסור אף לקיימו וליהנות ממנו:

14. שער הציון סימן תמב ס"ק עב

(עב) ט"ז, ונראה דהט"ז לא קאי רק על חמץ שנתעפש או ששרפו וכו', ולא על שיחדו לשיבה, דהחמץ שבפנים של הכופה הלא ראוי לאכילה, ורק לענין ביעור פטרוהו, משום שבטלו:

15. ערוך השולחן אורח חיים סימן תמב סעיף ל

חמץ שנתעפש קודם זמן איסורו ונפסל מאכילת הכלב או ששרפו באש קודם זמנו ונחרך עד שאינו ראוי לכלב או שיחדו לשיבה וטח אותו בטיט מותר לקיימו בפסח אבל באכילה אסור דכיון דאחשביה לאכילה הוי אכילה ופשוט הוא דאין החיוב מדאורייתא דאטו אם אחשביה ישתנה שמו אלא דמדרבנן אסור כיון דהוי חמץ מעיקרו [ט"ז סק"ח] ולמה בעינן בחמץ שיפסל מאכילת כלב ואינו די במה שאינו ראוי לאכילת אדם כבכל האיסורין משום דחמץ שאני שהרי שאור ג"כ אינו ראוי לאכילת אדם ועכ"ז חייב כרת מפני שראוי לחמץ בו עיסה אחרת וה"נ בחמץ אף כשאינו ראוי לאכילה ראוי הוא לחמץ בו עיסה משא"כ כשנפסל מאכילת כלב אינו ראוי לכלום:

16. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תמב סעיף י

(מד) דיו שהוא מבושל בשכר שעורים, (מה) טו מותר לכתוב בו.

17. משנה ברורה סימן תמב ס"ק מה

(מה) מותר לכתוב בו - ולא חיישינן שמא ישכח ויתן קולמוסו לתוך פיו כדרך הסופרים וחמץ שנפסל מאכילת כלב הלא אסור באכילה וכנ"ל דזה דוקא כשאכלו בכונה ומשום דהוא אחשביה משא"כ בזה שהוא שלא בכונה אין קפידא [מ"א בשם תה"ד]:

18. שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן יז

לקיחת תרופות חמץ בפסח/הערת המחבר/ +מתוך תשובה להגאון מוה"ר חיים פנחס שיינברג שליט"א.

א) לכאורה יש לדון כיון דנקטינן שגם בליעה ללא שום לעיסה חשיב כדרך אכילה, א"כ בנד"ד שעושין בתחלה את העיסה שהיא חמץ נוקשה אך ורק לדבק בה את התרופה וגם להחליק ולהמתיק בכך קצת את המרירות להקל על החולים להכניס את הגלולה לתוך הפה ולבלוע, וכיון שכן אפשר דהרי זה חשיב כחמץ שעומד למאכל עבור חולים מפני שהם צריכים לכך בגלל התרופה שמעורבת בה, ופשוט הדבר שהמערב תרופה מותרת שהיא מרה תוך יין מתוק של ערלה דודאי אסור אף לחולה שאין בו סכנה, וגם כאן הבולע מחשיב מאד את החמץ מפני שעל ידי זה הוא יכול לבלוע התרופה וגם החמץ נראה לעינים יותר מהתרופה עצמה, ואף על גב דאי אזלינן בתר מעיקרא הרי ודאי דאין קמח עומד לכך, מ"מ לאחר שכבר עשאו ויחדו לחולים אפשר דגרע טפי, ולא דמי לכופת שאור שיחדה לשיבה דהתם לא קיימי כלל לאכילה, משא"כ הכא דקיימי בליעה דרך הפה דחשיב נמי דרך אכילה, ומה שזכר במלגמא דשרי לחשאב"ס =לחולה שאין בו סכנה= היינו מפני שבלעיסתו עדיין לא מחמיץ כלל את החטים ורק לאחר

שמניחם ומשתמש בהם לרפואה רק אז הם מחמיצים (תריאק לא ידעתי איך משתמשים בו), ומצינן נמי בגמי בכורות דף ז' ע"ב על מי רגלים של חמור דאסור משום "דשתי אינש ומעלו לירקינא" ועיין בש"ך יו"ד סי' פ"א סק"ב שפסק "דמי רגלים של חמור כיון דעכירי ודמי לחלב אסירי אפילו לחולה שאב"ס", ומסתבר דלא עדיף מגלולות, הן אמנם שהפמ"ג כתב שם ליישב דעת הב"ח דיכולים לפרש בגמי שגם בריאים שותין אותו כי היכי דלא לייתי לירקינא, ועיין גם בכרו"פ מ"מ אין זה כ"כ פשוט.

גם ידוע מה שכתב הצ"ח בפסחים כ"ד ובנוב"ת חאו"ח סי' ס"ד דאביי חולק על ר' זירא וסובר שצריכים דוקא להטעם של זיעה בעלמא משום דלא אזלינן בתר מעיקרא אלא בתר השתא, וכיון דלאחר שכבר נסחט עומד שפיר לשתייה ה"ז חשיב כדרך אכילה [גם נלענ"ד שגם אפר נקברין אשר יש סוברים דאסור מה"ת הוי נמי משום הך טעמא דמן האפר הרי נהנה כדרך שרגילים ליהנות מאפר ואכמ"ל], ולפי"ז הרי גם בנד"ד לאחר שכבר נעשה מהחמץ גלולות הרי הם עומדים ודאי לחולים לבלוע אותם דרך הפה אשר גם זה חשיב דרך אכילה.

אך אעפ"כ נראה דדוקא באוכל גמור שרגילים ללעוס ולאכול רק אז אמרינן שגם בליעה חשיב כדרך אכילה, משא"כ בדבר דלא חזי כלל לאכילה ועומד רק לבלוע וגם רק לחולים כמו גלולות דנד"ד, שפיר חשיב לכו"ע שלא כדרך אכילה ושרי לחולה שאב"ס, שהרי גם מלוגמא ורטיה על מכתו לאחר שכבר נעשו הרי הם עומדים לכך ואפי"ה שרי, ואף גם בדעת הנו"ב נראה שדוקא כההיא דמשקין היוצאין מהפירות הוא דכתב הכי משום דלאחר דכבר נסחט ה"ז משקה משובח, וכמדומה דגם קיי"ל הכי שהרי הלוקח פירות משובחים שכולם רגילים לאוכלם חי ובישלים מסתבר שלהלכה הם אסורים באכילה גם לחולה שאב"ס כמו בישול אגוזים ואפרסקים שכתב שם רש"י, ואף על גב דאי אזלינן בתר מעיקרא שאינם עומדים לכך צריך להיות מותר, משא"כ בהני דמעיקרא לא קיימי כלל להכי וגם השתא הם עומדים רק לחולים וכדאמרן דמוכח הכי ממלוגמא ורטיה וכדומה, וכ"ש כשעומדים רק לבלוע ולא לאכול. (ב) יש הרבה תרופות דאף שסם התרופה מר מעט מ"מ אפשר דלא חשיב כאינו ראוי למאכל אדם מפני זה שאנחנו מפונקים, שהרי משקה שאינה ראויה לשתיית אדם אינה מקבלת טומאה וגם אינו מכשיר, ואפי"ה תנן ופסק כן הרמב"ם בפ"י מטו"א ה"ב שהיוצא מן האוזן ומן החוטם ומי רגלים של בני אדם בין גדולים ובין קטנים חשיבי משקין והרי הם תולדת המים, ויש עוד דוגמאות לכך, ולכן אפשר שצריכים לבדוק היטב כל סוג לדעת אם זה חשיב כעירב בו דברים מרים הפוסלים מאכילת אדם.

ג) לא ברור אצלי מהו הגדר של חולה לענין נד"ד שהרי מצינן דאסרי רבנן רפואה בשבת ולא התירו אלא לחולה שאב"ס שנפל למשכב או כאיב לי טובא אבל לא עבור כאב ראש רגיל או כדור שינה וכדומה, וא"כ אפשר שגם בנד"ד לא שרי אלא בחולים כאלה, אך גם אפשר דשאני שבת שעיקר איסור רפואה הוא עבור חולה ולכן אמרינן שרק בכה"ג הוא דשרי, משא"כ בנד"ד הרי יש גם שכתבו בדעת התוס' שמותר אפי' לבריא, וא"כ אפשר דבכל ענין של חולי קצת שרי וצ"ע.

19. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן סב

בסיכת רפואה שיש בה אלקאהאל של חמץ לחולה שאין בו סכנה בפסח. .... אבל פשוט שהוא רק כשנעשה המשיחה קודם הפסח, דבפסח גופיה כיון שכבר נאסר בהנאה כשלא נתערב בהמשיחה אסור אף אחר שערבוהו בהמשיחה ונפסל מאכילה, כמו בפת שעייפשה ומלוגמא שנסרחה שאינו חייב לבער שהוא דוקא בנסרחה קודם הפסח. ואלקאהאל עצמו כשהוא בעין לא נחשב נפסל מאכילה שיש מנכרים ששותין אותו ע"י תערובות ותיקון קצת.